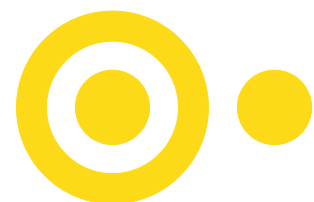

Kulturkrockar i skolan

Av: Carina Olofsson

Handledare: Joakim Svartheden
Södertörns högskola | Lärarutbildningen
Självständigt arbete 15 hp.
Fritidspedagogiskt område
Vårterminen 2017
Grundlärarutbildning med interkulturell profil
Med inriktning mot fritidshem 180 hp

Innehåll

<u>Berättelse</u>	<u>5-7</u>
<u>Syfte och frågeställning</u>	<u>7-8</u>
<u>Etiska övervägande</u>	<u>8</u>
<u>Metod</u>	<u>8-10</u>
<u>Dilemma</u>	<u>10-11</u>
<u>Reflektion</u>	<u>11-14</u>
<u>Mångkulturalitet och interkulturalitet</u>	<u>14-17</u>
<u>Barns rättigheter</u>	<u>17-18</u>
<u>Dem tre fundamenten</u>	<u>18-20</u>
<u>Nioårskris & identitet</u>	<u>20-21</u>
<u>Tradition</u>	<u>21-22</u>
<u>Könsskillnad</u>	<u>22-23</u>
<u>Arv och miljö</u>	<u>23-24</u>
<u>Normer</u>	<u>24-25</u>
<u>Föräldraperspektivet</u>	<u>25-26</u>
<u>Avslutande reflektion</u>	<u>26-27</u>
<u>Litteraturlista</u>	<u>28-29</u>

Abstract

Title: Cultural clashes in school

Mentor: Joakim Svartheden

Term: Spring 2017

This text is an essay relating to a situation I was involved in where two different cultures caused a conflict in one of the pupils. The pupil was supposed to perform a swimming test and the parents wanted him/her to use full body clothing which the pupil had not done before. Because of this, the pupil suddenly was in conflict with herself/himself and I (the author) found myself in a situation where I felt torn between the purpose as an educator and the cultural values of the pupil. The purpose of my essay is to find an approach to the values of pupils and parents which sometimes affect my way of work. Our school curriculum states that we must prevent differences of gender but at the same time respect the culture of the individual. Several times I find myself trapped between cultural values from the pupil's family situation and our educational purpose. How do I deal with this? How does switching between two cultures affect the pupil?

The concept and perspectives that I am going to reflect on are interculturality, multi culturalism and I will also discuss heritage, environment, traditions, identity and the importance of the family.

I will review myself and my own reflections. I will reflect upon how I use fronesis, my practical wisdom which I have gathered through experience. What can I improve when I use my professionalism within the cultural areas?

Writing this essay, I still feel torn between the different missions. I always feel the need to act with the pupil's best interest at heart. If this means I counteract gender patterns, so be it. In my opinion the culture doesn't really matter because all individuals have the same value. The school simply cannot teach the pupils ethics and then not act accordingly themselves.

Keywords: Essay, cultures, identity, heritage and environment, traditions, gender patterns, conflicts, interculturality and leisure.

Sammanfattning

Den här texten är en essä och den utgår från en egen upplevd situation där två olika kulturer ger upphov till en konflikt hos en elev. Eleven ska utföra ett simtest och föräldrarna vill att hen skulle simma i heltäckande, vilket hen inte gjort tidigare. Det gjorde att eleven hamnade i en konflikt med sig själv och jag (författaren) hamnade i en situation där jag känner mig klämd mellan vad vårt uppdrag säger och elevens kulturella värderingar.

Syftet med mitt arbete är att hitta ett förhållningssätt till elever och föräldrars värderingar som ibland påverkar mitt arbetssätt. I våra styrdokument står det att vi ska motverka könsskillnader, men samtidigt respektera individens kultur. Flera gånger ställs jag mellan vårt uppdrag och de kulturella värderingarna eleven har med sig hemifrån. Hur bemöter jag det? Hur upplever eleven det är att pendla mellan två olika kulturer?

Begrepp och perspektiv jag kommer att reflekterat kring är interkulturalitet, mångkulturalitet och jag kommer även föra en diskussion kring arv, miljö, traditioner, identitet och familjens betydelse.

Jag kommer granska mig själv och mitt eget reflekterande. Jag kommer använda mig av min fronesis, min praktiska klokhet som jag samlat på mig genom all erfarenhet. Vad är det jag kan bli bättre på i utförandet av min praktiska yrkeskompetens inom det kulturella området?

Något jag kommit fram till i den här essän är, att känslan av att vara klämd mellan uppdragen kvarstår. Jag känner att jag alltid måste handla utifrån elevens bästa. Om det gör att jag motverkar att jag utjämnar könsmönster får det vara så. I mina ögon spelar kulturen ingen roll, alla individer är värda lika mycket, Vi i skolan kan inte lära ut värdegrunden till eleven, och sedan själva göra tvärtemot.

Nyckelord: Essä, kulturer, identitet, arv och miljö, traditioner, könsmönster, konflikter, interkulturalitet och familjen.

Berättelse

Jag är på väg till simhallen med de elever jag arbetar med. Det är en klass tre och idag är det dags för alla elever att göra ett simtest i simhallen. Vi är två vuxna som åker med 28 elever. Vid simhallen väntar idrottsläraren som ska utföra simtesten.

När vi kommer till simhallen tar jag flickorna och går in i flickornas omklädningsrum och min kollega går in med pojkarna. Vi blir tilldelade ett omklädningsrum som är lite separat och med egen dusch som är till för skolklasser.

Flickorna som är med mig är jätteduktiga. Alla tar varsitt skåp och börjar med spänd förväntan byta om. En elev uppmärksammar något som står på en skylt. Det står "Duscha innan ni sätter på badkläderna". Det är inget någon tycker är konstigt. En efter en tar flickorna sina handdukar och badkläder i famnen och går in i duschrummet för att duscha.

Vartefter som eleverna har fått på sig sina badkläder behöver dem vänta på mig i korridoren utanför duschrummet strax innanför själva simhallen. Jag kan inte släppa ut dem själva eftersom jag är ensam. Plötsligt hör jag att flera elever frågar en och samma elev varför hon har kläder som hon sätter på sig efter att hon har duschat. Flickan som jag kallar för Amina säger, "jag får inte visa mig för någon eftersom jag är muslim". Amina har duschat i långa mjukbyxor och nu sitter hon på golvet med en långärmad tröja och även en sjal bredvid sig som hon ska ta på sig. Det är svårt att få på kläderna eftersom hon är blöt. Flera elever tittar oförstående på Amina som börjar bli lite irriterad över all utfrågning. Jag förklarar för alla att vi är olika, att vi tillhör olika religioner och att vi har olika traditioner och gör på olika sätt. Jag säger vidare att det är något som vi alla behöver respektera. Sedan ber jag de elever som är klara att gå lite längre ner i korridoren så att Amina får vara lite ifred medan hon klär på sig kläderna. Efter en liten stund är alla klara utom Amina som kämpar med att få på sig sina kläder. Amina muttrar tyst för sig själv "ingen fattar någonting" samtidigt som hon slår tröjan hon ska sätta på sig i golvet. Flera av eleverna som är klara frågar mig "får vi gå ut i simhallen nu?"

Jag känner mig allt mer stressad. Tolv elever står och väntar, fryser och påpekar att de vill gå ut i simhallen. Samtidigt blir Amina allt argare och surare. Jag ringer min kollega snabbt och kollar hur långt han kommit. Han berättar att alla pojkar är klara och sitter på en bänk intill

simbassängen och väntar. Min kollega säger att jag kan skicka dem flickor som är klara ut till samma bänk. Bänken finns strax utanför omklädningsrummet. Flickorna går iväg och jag blir själv kvar med Amina som nu verkligen kämpar med att få på kläderna som nu delvis är blöta. Amina är jättearg. Hon säger inte rakt ut att hon inte vill ha kläderna på sig, men det är en känsla jag får när hon säger saker som ”jag orkar inte ha allt det här på mig och det är så jobbigt att få på de här kläderna”. Jag frågar Amina om hon vill ha hjälp med att få på kläderna. Jag märker att hon är precis på gränsen till att bli ledsen. Situationen är svår för henne. Jag hjälper henne snabbt på med kläderna. Trots att jag hjälper henne gnäller hon. Amina tycker kläderna är kalla och trånga.

När vi är klara går vi ut till dem andra som fortfarande väntar vid bänkarna. Idrottsläraren håller just på och avslutar simtestet med femmorna. Amina väljer att stå bredvid bänkraden. Flera av pojkarna börjar och reagera som en del av flickorna gjorde och frågar spontant Amina varför hon har kläder på sig. Jag väljer att direkt gå in i diskussionen och svara pojkarna, allt för att Amina inte ska må sämre. Återigen förklarar jag för pojkarna den här gången, samma sak som jag gjorde för flickorna inne i duschrummet. Alla pojkar förstår och efter att jag förklarat för dem också var det färdigdiskuterat. Amina som redan innan hon satte sig på bänken var en aning irriterad och trött efter kampen med kläderna, brakade helt plötsligt ihop. Hon slänger sig ner på golvet och gråter hysteriskt och säger samtidigt ”måste alla fråga så mycket?” sedan säger hon ”jag hatar det här”. Min första tanke var ilska. Varför meddelar inte Aminas mamma oss att hennes dotter kommer att utföra simtestet i heltäckande kläder? Då hade både eleverna och även vi i personalen varit förberedda. Jag hade inte haft en tanke på det här. När Amina gick i årskurs 2 och hade simundervisning under en hel termin simmade hon i vanliga badkläder. Även jag var oförberedd på hur det nu hade blivit. Jag är helt övertygad om att allt som hänt under dem sista minuterna gjorde att Amina fick svårt att klara situationen. Samtidigt som Amina bröt ihop kom idrottsläraren fram och började berätta för dem övriga eleverna hur simtestet kommer att gå till.

Jag går fram till Amina och tar henne lite åt sidan. Vi pratar om hur hon upplever situationen, och vi diskuterar även hur olika vi är, kulturkrockar och att inget sätt är ett fel sätt. Amina tittar på mig och jag ser att hon verkligen lyssnar, tar in det jag säger. Jag berättar för Amina att ibland är det bra att berätta för kamraterna hur ni gör och varför för att dem ska förstå, och det var precis det jag gjorde innan. Jag förklarade också för Amina att hennes kamrater ställde frågorna för att dem var nyfikna. Tillhör man en annan kultur så vet man inte alltid hur det är.

Vi sitter säkert och pratar tio till femton minuter. Amina lugnar till slut ner sig lite, men hon vill inte simma. Hon har helt bestämt sig och säger ”jag vill inte simma, jag vill gå hem”. Efter ett tag sätter sig Amina på bänken med handduken virad runt kroppen. Varken idrottsläraren eller min kollega lyckas få henne på andra tankar. När de övriga eleverna har gjort simtestet, går vi alla in i omklädningsrummet för att åter duscha och byta om.

Amina tittar ner i golvet samtidigt som hon långsamt hasar fram efter alla sist in i duschen. Hon ställer sig i duschen med kläderna på och bara står där och ser allmänt sur ut. Vattnet strilar nedför hennes ansikte samtidigt som hon till slut säger ”jag måste vänta tills alla är klara, jag får inte visa mig för någon, det säger mamma”. Jag försöker skynda på alla flickor. När alla är klara frågar jag henne om hon klarar sig själv eller om jag ska hjälpa henne. Amina vill bara ha hjälp med långbyxorna, sedan sa hon att hon klarade sig. Jag går ut i omklädningsrummet med de övriga flickorna och messar min kollega och säger att det tar längre tid än jag trodde. Det går säkert 10 minuter innan Amina kommer ut i omklädningsrummet med handduken omkring sig. Hon tittar på mig och tar tyst sina trosor och sin tröja under armen och går in på toaletten. Vid det här laget är alla andra elever klara. Alla står och väntar. Jag får återigen ringa min kollega som väntar utanför med alla pojkar och säga att det tar en aning längre tid än beräknat. Jag skickar ut flickorna och jag sätter mig ner och väntar på Amina.

Syfte och frågeställning

Syftet med den här essän är att jag kan hitta ett sätt att bemöta kulturella skillnader i skolan. I min berättelse hamnar jag under ett besök i simhallen med elever i år tre, i en situation som ger upphov till en kultur krock. Eleven som berättelsen handlar om har en kultur hemma som hon ingår i, den kultur som hennes familj har valt. I skolan ingår hon i det svenska samhällets kultur. Jag har under många år känt mig klämd mellan läroplanen som säger att vi ska motverka traditionella könsmonster, samtidigt som jag ska värna om och ta hänsyn till elever och deras föräldrars kultur. Jag ställs inför flera situationer varje vecka där jag står helt emellan vårt uppdrag och kulturen eleven har med sig hemifrån. Mina tankar roterar dels kring uppdraget samt hur jag på bästa sätt kan bemöta föräldrars värderingar utan att klampa någon på tårna. De här svårigheterna utsätts inte bara jag för. På min arbetsplats diskuterar vi ofta det här tillsammans. Hur vi kan arbeta kring kulturkrockar? Kanske kan mina tankar

kring det här ämnet och den här situationen vara till hjälp till någon annan som arbetar i skolan eller någon annanstans.

Mina frågeställningar som jag utgår från i den här essän är följande:

Hur bemöter jag elever med olika kulturer på ett ultimät sätt?

Hur kan jag motverka könsmönster samt hur kan jag förhålla mig till situationer där föräldrars värderingar ibland påverkar mitt arbetssätt?

Etiska överväganden

Den berättelsen jag kommer att skriva om är en egen upplevd situation som hände på min arbetsplats för flera år sedan. Personerna och namnet på flickan i texten är fingerad och vissa saker som hände i verkligheten har jag valt att förvränga för att skydda eleven och hennes familj.

Metod

Jag har valt att skriva min uppsats i essä form. En essä är en text som jag (författaren) kommer att utgå från och föra en diskussion kring, samt komma med egna åsikter om. Mitt resonemang behöver inte mynna ut i ett entydigt svar. En av anledningarna till att jag valde att skriva en essä är just att jag får en möjlighet att reflektera över mitt eget agerande. Kanske ger den här essän mig ett nytt sätt att se på situationen i simhallen.

Det valda ämnet kulturkrockar är i mina ögon ett väldigt intressant ämne. Jag kommer under hela essän att återkoppla till dilemmat jag har valt att skriva om. I det här fallet Amina i simhallen. Jag har lång erfarenhet av att arbeta på fritidshem, hela 20 år. Min ”ryggsäck” är stor. Maria Hammarén skriver i sin bok *”skriva – en metod för reflektion”* (Hammarén 2005, s.17) att använda sig av och skriva om sina erfarenheter är som att hämta fram verktyg ur sitt personliga förråd. Det är precis det jag kommer att göra, reflektera med hjälp av litteraturen kring mina egna erfarenheter.

Som pedagog möter jag dagligen en mängd situationer i mitt arbete där jag handlar fronesiskt. Fronesis handlar om den praktiska klokheten. Min personliga kunskap som krävs av mig i en

handlingssituation (Nilsson 2009, s.39). Det är den kunskapen som avgör hur eller vad jag ska göra i de olika situationerna jag möter på fritidshemmet där jag arbetar. Det är ett handlande som sker just i den aktuella situationen. Det betyder vidare att man genom praktisk klokhet kan möta livet på ett mer lyhört, förnuftigt och ett mer reflekterande sätt.

Fronesis kommer ursprungligen från Aristoteles. Aristoteles kom från antikens Grekland och var filosof samt vetenskapsman. Fronesis är en av flera kunskapsformer. I motvikt till fronesis, som är en praktisk kunskapsform berättar Nilsson om begreppet episteme. Han berättar vidare att episteme eller som Aristoteles även kallade det vetenskap, är en kunskap som är oföränderlig (Nilsson 2014, s.44-47). Det kan t.ex. vara svaret på ett matematiskt tal där svaret är konstant. Har jag en gång tagit reda på svaret behöver jag inte göra det igen, för jag vet redan svaret.

Jag kommer att använda mig av den kvalitativa metoden i mitt arbete. Det innebär att jag som är forskaren eller den som undersöker kommer att befinna mig mitt i den sociala verklighet som ska undersökas. Man kan säga att det är en fördjupad undersökning där forskaren själv deltar. Det kan exempelvis vara en intervju, observation eller analyser av texter (Ahrne & Svensson 2015, s.9), och den här händelsen bygger på mina gamla observationer.

Under skrivseminarierna kommer mina klasskamrater att få en möjlighet att ta del av min text. Mina egna tankar och min reflektion kommer under seminarierna att kunna diskuteras och prövas på mina klasskamrater.

Tanken är att jag kommer att se över och använda en del litteratur vi har använt under utbildningens gång. Jag tänker att det är ett bra sätt att tillgodogöra sig det jag lärt mig tidigare under utbildningen. Men jag kommer även att låna nya böcker på biblioteket. En författare som jag kommer att stöta på i boken *Interkulturell pedagogik i teori och praktik* är Pirjo Lahdenperä (Lahdenperä 2004).

I min uppsats kommer jag att använda mig av det interkulturella perspektivet och begreppet mångfald vid flera återkommande tillfällen. Jag tänker att mångfalden är en bas i min uppsats som jag många gånger kommer att utgå ifrån. Situationen i min berättelse är svårbedömd, och genom att jag problematiserar situationen utifrån olika perspektiv, kommer jag kanske i slutet av arbetet se på situationen ur ett nytt perspektiv.

Under mitt skrivande av uppsatsen kommer jag även att granska vad läroplanen säger om att motverka könsroller och jag kommer även att titta lite på Barnkonventionen och se lite vad den säger om barns rättigheter. Jag tänker att jag ska föra ett samtal med mig själv, där jag ska granska och ifrågasätta mitt eget beteende. Handlade jag rätt i simhallen? Kunde jag gjort på ett annat sätt? Får jag ifrågasätta situationen med att Amina som endast är nio år, och ska simma i heltäckande kläder?

Dilemma

Jag får många tankar när jag tänker tillbaka på den här situationen. Jag kommer ihåg att alla mina känslor var helt upp och ner. Situationen gjorde mig uppriktigt ledsen. Amina var helt förtvivlad och ville bara göra det som hennes mamma hade sagt. Hon var ju aldrig beredd på att få så mycket frågor från sina kompisar. Amina står mellan två världar. Den islamiska kulturen som hennes familj står för gentemot den svenska kulturen. Hur påverkas vårt arbetssätt av föräldrarnas värderingar?

Flera gånger har jag stått i situationer i skolan där flickor inte får byta om med andra flickor, pojkar får inte ha nagellack, flickor får inte dansa eller duscha. Vårt uppdrag säger att vi ska motverka könsroller, men samtidigt ska vi värna om familjens kultur. Det är iallafall så jag tolkar läroplanen. Det är inte lätt att veta alla gånger vad jag ska göra.

Anledningen till att jag tycker det är intressant med kulturkrockar beror mycket på att det finns många olika kulturer representerade på mitt arbete som vi dagligen uppmärksammar. Det kan exempelvis vara i konfliktlösningar, tema arbeten och i flera olika slags vardagliga prat stunder som vi deltar i. Det är otroligt lärorikt, ibland uppstår det väldigt svåra situationer, men oftast har vi väldigt roligt när vi diskuterar alla elevers olika kulturer. Det är många roliga diskussioner som uppstår och även jag har lärt mig många nya saker genom elevernas berättelser. Ibland tvingas jag att se på mig själv och mina inrotade åsikter i ett helt nytt perspektiv, vilket många gånger är väldigt nyttigt.

Jag upplever att Amina inte alltid vill följa reglerna som hennes familj sätter upp. Minst en gång i veckan uppstår det någon konflikt som bottnar i att hon har svårt att acceptera seden föräldrar vill att hon ska följa.

Ett annat exempel är t.ex. under lunchen i skolans matsal. Föräldrarna vill att hon ska äta vegetarisk mat varje dag eftersom skolan inte serverar halalkött. Amina är ofta arg i matsalen och påpekar argt nästan varje dag att maten är äcklig, hon tycker inte så mycket om vegetarisk mat och tycker att det är dåligt att skolan inte serverar halalkött. Då uppstår till och från en konflikt, och Amina kan slänga iväg en tallrik, springa iväg eller rent av vägrar att äta i ren ilska över att det inte finns någon mat som hon tycker om. Det har till och med hänt att hon har gått hem för att äta lunch några gånger. Det har hänt för att hon har vägrat att äta lunch i skolan och mamman är hemma.

Det här är jättesvåra situationer att hantera. Dels hennes ilska, men även att hon faktiskt blir ledsen och förtvivlad över situationen. Även om det här är deras tradition och kultur, har jag ibland lite svårt att bemöta situationen eftersom jag själv inte alltid förstår deras kultur.

Reflektion

Situationen i simhallen gjorde att jag hamnade i konflikt med mig själv. Kulturer och traditioner kan ge upphov till många starka känslor. Jag känner att jag respekterar att vi är olika, att vi tillhör olika kulturer och att vi gör på olika sätt, men jag har svårt att se en elev som i det här fallet hamnar i en konflikt på grund av sina egna traditioner. Till och från i mitt arbete får jag ställa mina egna ståndpunkter åt sidan och kämpa med mina egna åsikter. Flera gånger i veckan uppkommer det situationer i mitt arbete med barn där min inrotade värld vänds upp och ner. Alla dessa upprepade tillfällen tvingar mig till att se saker ur nya perspektiv. Visserligen är det här ett sätt jag kan utvidga mitt eget synfält på, men många gånger är det inte lätt. Ibland förklarar jag saker för eleverna på ett sätt, när jag egentligen tycker på ett helt annat sätt. Jag säger ofta till barnen när jag deltar i diskussioner eller löser konflikter att vi inte behöver gilla alla, men vi ska respektera alla!

Jag blir väldigt frustrerad av att se hur dåligt Amina mådde i simhallen för att hon var tvungen att simma i heltäckande. Mina känslor bestod av både sorg och ilska. Sorg i form av att jag är så ledsen för hennes skull och för att hon är tvungen att följa de traditionella regler som hennes föräldrar vill att hon ska göra och som i sin tur ledde till att hon hamnade i en konflikt med sig själv i simhallen. Amina var nog i det här fallet inte alls förberedd på vad som skulle hända. Min upplevelse var att hela den här situationen orsakade att den här konflikten

uppstod. Min ilska bestod mycket av min maktlöshet. Hela mitt inre skrek ”ta av dem där förbannade kläderna”. Att jag tänker så beror till stor del av hur synd jag tyckte om henne när hon brakade samman. Vad är det som gör att föräldrarna helt plötsligt begär att flickan ska simma i heltäckande kläder? Varför måste Amina täcka sin kropp? Det är ett barn det handlar om. Jag ifrågasätter inte kulturen eller att kvinnor bär sjal utan det jag ifrågasätter är om barnet i det här fallet Amina mår bra av det här?

Jag fick ställa mitt tyckande och det jag står för åt sidan. Jag försökte gå ner på hennes nivå och istället spela en övertygande person som hade full förståelse för denna tradition vilket jag egentligen inte alls hade. Vad hade hänt om jag hade ifrågasatt hennes klädsel? Får jag ifrågasätta? Jag vet redan svaret och det är det som gör den här situationen så svår. En god kommunikation med föräldrarna, vilket vi inte har hade definitivt förbättrat situationen. Jag är ibland lite rädd för att en del föräldrar ska anklaga mig för att vara främlingsfientlig om jag skulle ifrågasätta. Situationen med Amina är bara ett exempel av många på min arbetsplats. Det har varit situationer på mitt arbete där föräldrar anklagat oss i personalen för att vara diskriminerande bara för att vi ställer krav. Det hände mig och en lärare på ett utvecklingssamtal för bara några veckor sedan. I det här fallet följde eleven inte reglerna, och då fick vi i personalen kastat i ansiktet att vi är rasister. Men jag tänker att min erfarenhet av olika kulturer på mitt arbete och även min egen erfarenhet av olika kulturer privat har gett mig en mängd olika erfarenheter och kunskaper som jag kan dela med mig av. Alla dessa erfarenheter är en bra ”ryggsäck” att bära med sig och är en bra tillgång i mitt arbete när jag jobbar med t.ex. konfliktlösningar där elever drabbar samman på grund av deras olika syn på saker. Jag kan ofta dra paralleller från mitt privata liv, där jag har en dotter som står med vardera foten i två olika kulturer.

Jag funderar på om Aminas föräldrar någon gång ställt frågan till henne om hon t.ex. verkligen vill gå i slöja eller ha heltäckande kläder på sig. Det kanske inte är viktigt i det här sammanhanget, men föräldrarnas agerande ger följder för Amina i skolan. I skolan är Amina en del av den fria och självständiga tillvaron. När hon är hemma med sin familj måste hon anpassa sig till det systemet hennes föräldrar har valt åt henne, i det här fallet en kultur med islamiska traditioner.

Som pedagog önskar jag att jag kunde föra en diskussion med föräldrarna om hur dem gör hemma. Ett samtal där vi pratar runt elevens sociala ställning i hemmet. Även göra

föräldrarna medvetna om hur vi i skolan gör. Kunde jag ha förebyggt den här konflikten som uppstod om samarbetet med föräldrarna hade varit bättre? Skolan bör samverka och göra det bästa för att ha en god kontakt med hemmet. Förväntar sig skolan att alla föräldrar vet allt? Förstår föräldrar till barn med en annan kultur hur barn utan en stark tro ibland reagerar vid t.ex. situationen som i simhallen? I det här fallet blev Amina exkluderad eftersom flera av hennes klasskamrater inte förstod varför hon skulle simma i heltäckande, vilket hon inte hade gjort tidigare. Amina blev uttittad. Alla tittar på henne för att hon ser annorlunda ut. Istället för baddräkt har Amina heltäckande kläder och en sjal som hon ska simma i och är i situationen ett objekt för sina kompisars dömande blickar.

När jag läser och tolkar innehållet i läroplanen blir jag många gånger väldigt tankfull. Ibland står det tydligt hur vi ska agera, men i verkligheten anser jag att vi inte alltid följer det som står i våra styrdokument. Ett exempel är...

Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den ska därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet (Skolverket. 2011, s. 8).

Hur många gånger har jag inte följt med flickor som ska duscha 10 minuter innan klasskompisarna kommer in i omklädningsrummet på idrotten i skolan. Det har jag inte gjort för att flickan lider av eksem, utan för att hon inte får duscha eller visa sig för andra och för att hon är en flicka. Likadana paralleller drar jag med händelsen i simhallen. Aminas föräldrar menar att bara för att hon är en flicka måste hon ha heltäckande och sjal. Här emellan står jag som pedagog och försöker vara professionell. Hur ska jag tänka när det står som det står i läroplanen? Det står att vi ska motverka traditionella könsmonster, ändå agerar vi som vi gör.

Är det demokratiskt att tvinga en nioåring att simma i heltäckande kläder bara för att hon är en flicka? Jag kan även vända på det. Jag har haft en förälder, en pappa från en annan kultur som blev jätte arg när hans son målade nagellack på sina naglar efter att fritids haft en spa dag. Pojkens pappa sa tydligt ifrån och menade att nagellack endast är till för flickor. Sådana här situationer går emot allt vad vi arbetar för och mot vad det står i läroplanen. Hur ska jag i mitt arbete kunna motverka dessa traditionella könsroller där föräldrar tydligt påpekar inför oss pedagoger att vi agerar fel. Hur ska jag göra? Ska jag säga till pojken inför hans kamrater,

nej, pojkar får inte använda nagellack. Hur är det möjligt för mig att få alla barn att bli behandlade lika när situationer som dessa till och från uppstår? Vad jag kan se, så tillåter vi ibland barn att bli särbehandlade som tillhör en annan kultur när det kommer till dem traditionella könsmönster.

Min erfarenhet säger mig att vi människor formas till det kön vi är. Samhällets struktur och familjens traditioner präglar individen. Jag tänker att Amina kanske präglades tidigt i sin familj med de kvinnliga traditioner familjen har. Är det möjligt att inkludera elever med kulturella traditioner om föräldrars värderingar ska vara det som styr vårt arbetssätt, och ska föräldrars värderingar styra vårt uppdrag?

Ett av målen är att alla elever ska vara inkluderande vilket gör att det är viktigt att relationerna är goda mellan den enskilda individen och det resterande kollektivet. Information och kommunikation är något av det viktigaste för att olika situationer ska kunna flyta på bra. Jag är övertygad om att den här händelsen i simhallen hade slutat annorlunda om vi pedagoger hade fått information från Aminas föräldrar om hennes bakgrund och historia, samt hunnit prata med de övriga eleverna i klassen om att vi alla är olika och tillhör olika kulturer. Då hade jag i alla fall haft en möjlighet att agera utifrån min professionella yrkeserfarenhet som jag besitter och kanske handlat på ett helt annat sätt.

Mångkulturalitet och interkulturalitet

Pirjo Lahdenperä är en författare som skriver mycket om mångfalden och interkulturalitet inom skolan. I en av hennes böcker skriver hon att ett mångkulturellt samhälle inte innebär att vi människor hela tiden måste interagera med varandra (Lahdenperä 2008, s.29). Jag tolkar det som att mångkulturalitet betyder att olika kulturer finns i varandras närhet, att vi exempelvis bor i samma område, går i samma skola eller arbetar på samma ställe. Som många av eleverna på mitt arbete. Alla elever i hela skolan känner inte varandra, men de går förbi varandra och finns i samma byggnad. Det är en stor skola och det är många kulturer som går förbi varandra varje dag.

Begreppet interkulturalitet handlar däremot om att ”*umgås över kulturgränser*” (Lahdenperä 2004, s.11). Ämnet har ofta använts som ett syfte i olika arbeten och inriktningar. Man kan säga att det handlar om hur vi människor är mot varandra. Möten med människor med skilda

kulturer. Som Lahdenperä skriver i boken *Interkulturellt ledarskap-förändring i mångfald* (Lahdenperä 2008, s.29), Interkulturalitet är en benämning som insinuerar en handling över gränserna. Vilket förhållningssätt vi har och hur vi alla människor oberoendes var vi kommer ifrån och vilken kultur vi har är mot varandra. Jag tänker spontant på mitt jobb och Amina. Jag arbetar i en barngrupp med en mängd olika kulturer. Amina i min berättelse är öppen för det mesta. När vi hade en cabaret vid ett tillfälle spelade hon och hennes kompisar upp pjäsen Rödluan. Alla eleverna i pjäsen hade olika kulturer och det var en fröjd att se samspelet de emellan.

Ordet kultur kan man tolka som livsmönster eller levnadssätt inom den egna kulturen. Det kan t.ex. vara värderingar, seder, klädsel, normer eller beteendemönster inom den egna familjen. Kulturen inom den egna familjen kan skilja sig väldigt från familj till familj trots att man tillhör samma religion. Det har jag sett många exempel på i skolan där jag arbetar. Amina i min text är ett bra exempel på det. Amina har en helt annan kultur inom sin religion än vad flera av hennes klasskamrater har som också är muslimer. Till och från blir diskussionerna de emellan väldigt intressanta när eleverna konstaterar inför varandra ”så där gör inte vi” eller ”vi gör så där”.

I mitt arbete kring begreppet interkulturalitet handlar det ofta om samtal som berör de etiska frågorna. Det kan t.ex. vara att behandla varandra med respekt, samtal kring jämställdhet, hur vi kommunicerar med varandra trots att vi har olika religiösa, kulturella eller språkliga bakgrunder. Det är inte alltid så lätt. Vi ska behandla alla lika. Alla elever har enligt läroplanen rätt att behandlas lika, men vi behöver inte vara lika. Olikheter får inte diskrimineras. Det gäller att vi pedagoger i skolan arbetar på rätt sätt, det är stora krav, fast för mig självklara krav som ställs på oss. Vi måste kunna bemöta fördomar, rasistiskt beteende, olikheter, diskriminering och kränkande beteenden på rätt sätt.

I boken *Om undran inför livet* (Dahlin 2004) kan man läsa om existentiella frågor och livsfrågor. Boken riktar sig främst till de som arbetar med barn. Dahlin skriver att Sverige på senare år har blivit ett allt mer mångkulturellt land. Många av landets utbildningar har numera en interkulturell inriktning. Det håller jag verkligen med om. Jag anser att det mångkulturella perspektivet behövs för att vi människor ska få en kunskap om olikheterna bland oss. Det gör i sin tur att vi människor får en bättre förståelse och respekt för varandra. Ofta är människor tveksamma och lite kluvna inför sådant som vi inte känner till, exempelvis det som är

främmande och som en del kan tycka är lite hotfullt. Vi pedagoger behöver lära eleverna hur vi kan bemöta det som är främmande och som vi inte känner till. Lära eleverna hur de kan bemöta sina egna reaktioner inför det okända (Dahlin 2004). När jag läser i boken *om undran inför livet* (Dahlin 2004, s.62-63) känner jag igen mig i mycket som står där. Bland annat skriver författaren om hur viktigt det är att vi integrerar invandrarna i samhället och den svenska kulturen, samtidigt som vi vill att de ska bibehålla sin egen kultur. Dahlin menar vidare att vi ska bevara det säregna i kulturen. Så tolkar även jag våra styrdokument. Men hur ska det gå till om jag som det står i läroplanen ska motverka de traditionella könsmodellerna? Dahlin tar även upp vilka konsekvenserna blir om t.ex. en flicka inte får delta på idrotten för att hon är muslim. Precis det här har jag råkat ut för flera gånger i mitt arbete. Föräldrarnas värderingar styr helt plötsligt vårt arbetssätt. Precis som Dahlin ställer jag frågan. Hur blir reaktionen hos de övriga eleverna vid dessa tillfällen eller hur går tankarna hos ledningen? Är ledningen överhuvudtaget medvetna om detta problem? Vidare skriver han att sådana här situationer inte har varit så vanliga i Sverige, utan mer i andra länder, men att vi nu inte längre kan bortse från dem. Jag har aldrig hört diskussioner kring dessa ämnen på mitt arbete. Om situationerna är vanliga eller inte anser jag beror på var man jobbar. Vissa områden är mer mångkulturella än vissa.

När jag började arbeta i skolans värld i slutet av åttiotalet uppmärksammade vi vuxna inte elevernas olika kulturer på samma sätt som vi gör idag. Det har definitivt skett en stor förbättring inom det området. Idag uppmärksammar jag dagligen elevernas olikheter. Jag tänker på alla arbeten kring värdegrund och teman som ständigt är återkommande. Det är roligt att jämföra kulturernas olikheter med eleverna. Det kan t.ex. handla om vilken mat vi äter, hur vi firar jul eller bara en enkel sak som att hur olika våra länders flaggor ser ut. Jag upplever att eleverna tycker väldigt mycket om detta tema.

Som jag tidigare skrev i texten berättaren Dahlin om vad som kan hända om en elev inte får vara med på idrotten för att hennes föräldrar tillhör en viss religion med en viss kultur. Jag tänker direkt på Amina som måste lämna idrottslektionen 10 minuter innan hennes övriga klasskamrater för att hon inte får duscha med andra. Hur tänker klasskamraterna i dessa situationer? Dessa situationer uppkommer allt oftare. Varje år har jag någon elev som inte får duscha eller som jag tidigare nämnde, inte får dansa eller inte får delta alls på idrotten. Hur får vi förmågan att utvecklas inför det främmande och samtidigt värna om det okända? Barn är

oftast fördomsfria och mer öppna än vuxna och det gör eleverna i sin tur lättare att påverka. Fördomar överförs oftast av oss vuxna till barn. (Dahlin 2004, s.63).

Hur kan skolan hantera det kulturella perspektivet och mötena dess emellan? Dahlin berättar om två olika förhållningssätt. Det första sättet är att eleven måste få en grundidentitet inom sin egen kultur. Min tolkning av det är att eleven behöver få sin egen trygghet och bas i sin egen kultur för att kunna närma sig och förstå en annan kultur. Det andra sättet innebär att så tidigt som möjligt, innan eleven hinner utveckla fördomar får bekanta sig med andra religioner och kulturer. Det är inte lätt att utbilda elever till öppna och fördomsfria individer. Ett barn påverkas av de vuxnas livsstil, och glider lätt in på samma bana om de tillhör samma familj. Om livsstilen har starka gränser mot det som är annorlunda formar eleven sin identitet efter det. Därför är det viktigt att vi som arbetar med barn ständigt påpekar hur viktigt det är att vi accepterar och respekterar varandras olikheter.

Barns rättigheter

Ett barn har idag egna rättigheter, bland annat rätten till religionsfrihet. Det står tydligt i Barnkonventionen. Barnkonventionen är något som ständigt finns i mina tankar. Vi arbetar ofta utifrån den. Det gör vi bland annat på FN dagen och vid värdegrundsdagar. Jag pratar ofta med eleverna på jobbet om olika kulturer och att vi får tycka olika. Det sker helt automatiskt dels för att vi i personalen ofta uppmärksammar olika kulturer och för att jag arbetar på en skola med en stor mångfald. Enligt artikel 14 i Barnkonventionen står det att *”alla barn har rätt att tro på vilken gud de vill, eller ingen alls”* (FN:s Barnkonvention).

Jag tolkar artikeln som att alla barn har rätt till sin egen tro och tycka och tänka som de vill, men samtidigt står det i samma artikel att föräldrar har skyldigheter att *”ge barnet ledning då det utövar sin rätt”* (FN:s Barnkonvention). Jag tolkar det som att, i den kultur som föräldrarna utövar ska barnet vägledas. Då blir det inte längre ett eget val. I boken *Barn i religionernas värld* (Berglund & Gunner 2011, s.57) skriver författarna precis om det här, att artikel 14 i Barnkonventionen kan ge olika budskap, beroendes på hur man tolkar det.

I många artiklar i Barnkonventionen kan man läsa om allt ett barn har rätt till. Det kan exempelvis vara...

- Rätt att behålla sin identitet.

- Rätt till eget namn, ett medborgarskap och att känna sitt ursprung.
- Att uttrycka sin mening.

Barnet är en egen individ med egna rättigheter. Familjen och vårdnadshavarna är enligt Barnkonventionen de viktigaste individerna kring ett barn. Hur blir det med ett barns rättigheter i en familj där föräldrarna noggrant följer sina religiösa traditioner, utan att ta hänsyn till barnets åsikter och levnadsstil? Jag hamnar ofta i situationer där elever måste göra på ett visst sätt för att föräldrarna har en viss åsikt. Exempel på det är pojkar som inte får ha nagellack, flickor som inte får duscha och flickor som inte får dansa m.m. Barnet växer upp med den tron som föräldrarna valt utan att själva kunna bestämma vad hen ska tro på.

Det här kan göra att barnet kommer i en konflikt med sig själv. I skolans värld är det en kultur och i det egna hemmet en annan. Har barnet ett val? Eller är det först när barnet blir myndig som hen kan välja en annan väg? När jag tänker tillbaka på det som hände i simhallen kan jag inte låta bli att undra om Amina möjligtvis hade velat ha en baddräkt på sig som hennes övriga klasskamrater hade. Låt oss säga att Amina ville ha en baddräkt på sig. Hade föräldrarna gått med på det då om hon hade frågat?

Dem tre fundamenten

Amina hamnade i konflikt med sig själv. Det är tydligt att den här konflikten utlöstes av olikheter, i det här fallet personliga olikheter. Amina har säkerligen reflekterat över grundvillkoren i sitt liv. Hur går hennes tankevärld och vad tänker hon om livet? Allt barn upplever och är med om återspeglas i deras tankar. I tankarna bearbetas alla händelser, både positiva och negativa. Hartman & Torstenson-Ed skriver om de tre fundamenten. Det innebär att barnet grundar sig själv som människa och formar sin syn på livet genom de tre fundamenten. De tre fundamenten är skolan, familjen och kamratkretsen. Det här är saker som oftast finns i vår närmiljö (Hartman & Torstenson-Ed, s. 82-83). Jag upplever att fundamenten i Aminas liv krockar. I skolan är Amina en del av den svenska kulturen, där hon förväntas vara självständig och ta mycket ansvar. Aminas roll hemma hos hennes familj vet jag egentligen inte så mycket om, men jag upplever att familjen förväntar att hon ska följa de kulturella traditioner familjen har. Aminas kamrater har en viktig betydelse för henne i skolan. Amina älskar att leka och vara med kompisar, men det blir även till och från konflikter under lekens gång på grund av att eleverna har olika förhållningssätt till leken och kompisarna. Det

här leder ofta till många funderingar och tankar kring hur eleverna betar sig mot varandra. Barnens funderingar blir till livsfrågor och det är på dem grunderna barnens personlighet och självuppfattning formas. Människans kropp och själ påverkar varandra genom de villkor som dem tre fundamenten ger (Hartman & Torstenson, s. 82-83).

Vad menas med livsfrågor? Dahlin skriver om livsfrågor i sin bok *Om undran inför livet* (Dahlin 2004, s. 49). Dahlin menar att livsfrågor är frågor som saknar rationella svar och som vi ställer till oss själva. Dahlin berättar om en forskning i sin bok (Dahlin 2004, s.50). Det är en forskning kring vilka slags frågor barn har om livet. Frågorna i undersökningen ledde till att de mångfaldigades, barnen hade så många tankar och funderingar att frågorna bara växte och växte. I det här fallet berättar Dahlin att många frågor hade kommit in på krig och orättvisor. Men han menar vidare att det ändå finns ett visst samband då frågan exempelvis kunde vara, ”vad är meningen med livet om det är krig”?

Jag kan känna igen mig i det Dahlin beskriver. Öppnar jag upp ett samtal under låt oss säga en samling med mina elever i år tre, med en diskussion kring elevers livsstil och traditioner, slutar aldrig eleverna räcka upp sina händer. Jag upplever det som att eleverna har oftast så mycket tankar och funderingar som bara väntar på att få komma ut och bli hörda.

Livsfrågor pratar vi mycket om på fritidshemmet/skolan. Jag tolkar livsfrågor som något det inte alltid finns något konkret svar på. Vi kan bara anta eller tro. Frågorna avgörs beroende på vad vi själva tycker och tänker. Återigen, vi får tycka olika. Det kan exempelvis vara en diskussion om Gud. Det har jag haft med flickan i min berättelse många gånger. Saker vi diskuterat vid dessa tillfällen är om Gud finns? Om han finns, hur ser han ut? Är Gud en hon eller han? Har Gud verkligen skapat världen? Andra livsfrågor kan t.ex. vara döden, att välja rätt, fri vilja, meningen med livet, olikheter, rättvisa, etik och moral (Haglund 2014). Liza Haglunds bok *Att tänka noga* (Haglund 2014) har jag använt mig av vid flera tillfällen på jobbet. Den boken handlar om filosofi. Ordet filosofi kommer från grekiskan och betyder ”vän av vishet” (Haglund 2014, s.7). Dahlin skriver att filosofera med barn är ett sätt att bevara barns nyfikenhet samt få barnen att bli öppna innan världsbilden har definierats och innan fördomarna har etsas sig fast i individen (Dahlin 2004, s.73). För mig innebär filosofi något man funderar över, något jag tänker på och som inte har något självklart svar, ibland kan det vara något konstigt. Det är roliga frågeställningar i Liza Haglunds bok, t.ex. ”Vad är en kille och vad är en tjej” och ”Vad betyder det att någonting är sant”. Det här är

frågeställningarna jag har använt mig av på jobbet. Jag har jag bollat frågorna i boken med mina elever vid ett flertal tillfällen, det blir alltid livliga och givande diskussioner, nog märks det att livsfrågor är intressanta frågor. Allt det här är frågor som jag dagligen arbetar kring i mitt arbete på något sätt. Det kan exempelvis vara i samlingen, i en diskussion vid mellanmålet, under leken eller i en konfliktlösning. I skolan går det elever från en mängd olika kulturer, och dem flesta har skilda synsätt på vardagen, livet och dem existentiella frågorna. Det gör dessa frågor ständigt aktuella och väldigt viktiga att diskutera.

Nioårskris och identitet

När jag läser om utvecklingspsykologin berättas det om något som ibland kallas för nioårskris (Hwang & Nilsson 2011, s.278). Det innebär att barnet har vaknat upp och breddat sin syn på det sociala i samhället. Världen har vidgats. Barnet har börjat förstå mer och ett mer logiskt tänkande har inträtt och ersatt det något egocentriska tänkandet barnen har i de yngre åldrarna. Det gör i sin tur att föräldrarnas fel och brister har blivit mer synliga för barnet och den tro barnet har haft när det gäller föräldrarnas makt och kunskaper har successivt ersatts av besvikelse och sorg. Barnen är sällan medvetna om det, men det leder ofta till att barnet berättar mindre och mindre hemma om vad som t.ex. händer i skolan eller med kamraterna. I samband med det blir kamraterna allt viktigare (Hwang Nilsson 2011, s.278).

Det här får mig att tänka på Amina. Hon är exakt nio år. Kan det vara så att hon har börjat och fundera och tänka på varför hon måste göra vissa saker men inte dem andra. Hon kanske undrar varför hon måste bära slöja i sådan låg ålder? Det finns många andra elever hos mig på fritidshemmet som tillhör religionen islam. Amina kanske funderar på varför inte alla flickor måste använda slöja. Hennes ilskena utbrott i matsalen när hon måste äta vegetariskt för att skolan inte har halalkött. Kanske beror hennes ilskena utbrott i omklädningsrummet och matsalen på att hon kanske har börjat fundera på och inte riktigt kan förstå varför hon måste göra annorlunda. Kamraterna blir allt viktigare, och kamraterna är ett av de så viktiga fundamenten och jag kan inte låta bli att fundera på hur Amina som är en stark och envis tjej kommer att tänka framöver när det gäller hennes kultur och traditioner. Kommer hennes familj som också är ett fundament kultur, att vara lika viktig när hon blir äldre och hennes föräldrar inte kan styra henne?

En människas identitet har till stor del präglats av familjen (ett av de tre fundamenten). Individen blir påverkad av familjens levnadssätt och levnadsstil. Även uppfattningen om sig själv präglas av familjen. Egenskaperna individen har är det som gör individen unik. Fjällhed & Jensen menar i sin bok *Barns livsvillkor i möte med skola och fritidshem* att det är det som är själva kärnan i en människas självidentitet (Fjällhed & Jensen 2013, s.45). Allt som händer och alla relationer t.ex. vänner och släkt påverkar en individs identitet. Självidentitet innebär även på vilket sätt du ser på dig själv som den personen man är även med både brister och fördelar. Med andra ord din egen självbild.

Jag kan inte låta bli att fundera på hur Aminas självbild är. Fjällhed och Jensen berättar i sin bok om att individens självidentitet formas utefter individens bakgrund kring hans levnadshistoria (Fjällhed & Jensen 2013, s.45). Jag tolkar det som att en människas liv och uppväxt präglas av, hur bakgrunden d.v.s. miljön och levnadshistorien ser ut under hela uppväxten. Som jag uppfattar Amina i min historia har hennes familjs kultur präglat henne ordentligt. Flickan är bara nio år och hon har full koll på alla traditioner inom sin kultur. Det är verkligen så tydligt hur familjen påverkar individen. Det ser jag även på andra barn. En del barn har det lite tuffare hemma med någon form av sociala problem. Det kan jag se ganska snabbt. Livsvillkoren är inte lika för alla och det syns oftast. Begreppet livsstil står för sättet individen lever på och vilken stil hen har valt att leva sitt liv på. Livsstilar handlar ofta om handlingsmönster. Fjällhed & Jensen skriver i sin bok att det är handlingsmönstren som skiljer oss individer åt (Fjällhed & Jensen 2013, s.43). Ett roligt exempel är fruktutdelningen på jobbet. Hur många gånger hör jag inte av någon elev ”så där skär inte min mamma äpple”. Det är ett roligt exempel men är baserat på ett enstaka mönster. Däremot en person som regelbundet röker har ett inrutat handlingsmönster. En individs livsstil är det sättet hen lever på.

Tradition

Traditioner är något som hör till livet. Alla människor har någon form av tradition i sitt liv. Ofta är traditioner inte förknippade med religion, så är det för det mesta här i Sverige. Jag misstänker att många skulle hålla med mig om att vi firar påsk för att vi ser det som en fin och trevlig tradition med god mat, godis och ledighet, och inte för att fira att Jesus är återuppstånden. I boken *Barn i religionernas värld* (Berglund & Gunner 2011) berättas det

om en jämförelse mellan två skolor. En skola låg i ett område med etniska svenskar och andra skolan låg i ett område där dem flesta barnen var muslimer. I det första exemplet fick endast dem etniska svenska eleverna svara på frågor om religion. Deras svar om religion var att det var något som sammankopplades med dem äldre/tidigare levnadsförhållanden eller lite annorlunda personer. Däremot ville eleverna självklart hålla på traditionen att döpa sina barn i framtiden. I det andra exemplet med elever som tillhörde religionen islam visade det sig att religionen och kulturen var den viktigaste faktorn, som talar om vem man är, ”*en identitetsmarkör*”(Berglund & Gunner, s. 12). Jag håller med författarna om det här. Jag upplever att det är lite likadant på mitt jobb. Religionen är viktigare för andra kulturer än för svenskar. Ser bara hur vi arbetar med traditioner på fritids med barnen när det är jul, påsk och midsommar. Många av mina kollegor kommer gladeligen med tips och pyssel idéer inför exempelvis jul. Jag upplever att det är viktigare att pyssla en fin tomte än att veta varför vi gör det. Amina i min berättelse påpekar ofta varför hon gör vissa saker. När vi vid ett tillfälle hittade en död igelkott på skolgården berättade hon omgående att igelkotten inte får brännas, för då kommer den inte till paradiset.

Könsskillnad

I boken *Maskulinitet på schemat* (Nordberg 2008, s.118-120) tar Ann-Sofie Holm upp det uppdrag som vi pedagoger arbetar efter i skolan. Läroplanen som säger att vi ska arbeta för att det ska bli så jämställt som möjligt mellan flickor och pojkar. Skolan uppfattas många gånger av lärare och barnen som könsneutral, men hon menar på att verkligheten säger någonting annat. Hon menar vidare att flickor och pojkar bemöts på olika sätt, det har klassrumsobservationer påvisat som hon har gjort. Nu är observationen visserligen gjord på elever i nionde klass, men det visar hur pedagoger på olika sätt faktiskt medverkar till att skapa skillnader mellan flickor och pojkar i klassrummet.

Jag kan nog hålla med Ann-Sofie om att det är så ibland. När lärarna och vi i personalen på fritidshemmet diskuterar elevernas mognadsgrad upplever jag att vi pedagoger bidrar till att särskilja på flickor och pojkar. I boken påpekar Ann-Sofie just detta (Nordberg 2008, s.118). Jag har själv vid ett flertal tillfälle hört mina kollegor diskutera barnen utefter att eleven just är exempelvis en flicka. Det kan t.ex. säga ”några lugna flickor får vara inne”, ”flickorna är bättre på att ansvara för sina saker”, ”flickorna kan gå själva till matsalen”, ”pojkar är så

högljudda”, ”ska pojkarna vara där behövs det en personal eller det är så bråkigt på bandyplanen när det bara är killar som spelar”. Så här låter det flera gånger varje vecka från flera av mina kollegor. Om man utgår från det här medverkar vi i skolans personal i allra högsta grad till att skapa könsskillnader.

Arv och miljö

Vi människor utvecklas och lär oss hela livet. Fast vi utvecklas olika. En individ lär sig på ett sätt och en annan på ett helt annat sätt. Enligt utvecklingspsykologin påverkas det genetiska arvet av individens situation i början av livet. Det vill säga samspelet mellan föräldrar, vänner, de sociala och ekonomiska bakgrunderna. Hwang & Nilsson menar i boken om utvecklingspsykologi att dessa faktorer påverkar utvecklingen och mognaden av människan (Hwang & Nilsson 2011, s.20).

För att jag som pedagog ska kunna sätta mig in i och förstå en elevs situation behöver jag tänka på dessa faktorer. Det är inte alltid lätt. Först och främst måste jag som pedagog ha byggt upp en relation till eleven, och även till föräldrarna. Det kan många gånger vara den svårare biten. Aminas föräldrar har jag haft väldigt svårt att bygga upp en relation med och det beror mycket på att vi inte kan kommunicera på grund av språket. Klart att det fungerar med en tolk på utvecklingssamtalen, men det blir svårare med den dagliga kontakten. Vid dessa tillfällen får ofta eleven översätta och det är inte det ultimata. En annan faktor är att många elever går hem själva, framförallt de äldre eleverna. Det innebär i sin tur att vi sällan träffar deras föräldrar.

Den socioemotionella utvecklingen är ett perspektiv som används inom utvecklingspsykologin. Hwang & Nilsson menar att det handlar om utvecklingen av vår personlighet. Det handlar mycket om de sociala koderna. Hur vi utvecklas emotionellt till en unik människa och våra relationer till varandra, samt utvecklingen av identiteten och även till hur individen anpassar sig socialt till samhället (Hwang & Nilsson 2011, s. 22-23). Det här är ett område vi arbetar mycket kring i mitt arbete med eleverna. I boken skriver Hwang och Nilsson att identitet, roller, relationer, personlighet och anknytning är områden som griper tag i varandra inom det socioemotionella området (Hwang & Nilsson 2011, s.22). Jag håller med

författarna om att det är viktiga områden. Jag upplever att arbetet kring utvecklingen av individens identitet och våra relationer till varandra är ständigt pågående.

Amina är som jag tidigare skrivit tydligt präglad av sin familj. Hon berättar ofta vad de gör hemma i familjen och på vilket sätt. Under samlingarna jag brukar hålla i räcker hon ofta upp handen. Hon brinner för att kunna delge sina vänner det hon gjort, hur och på vilket sätt. Min erfarenhet av det är att det är väldigt positivt. På så sätt får de övriga eleverna ta del av Aminas vardag, som kan se lite annorlunda ut jämfört med hennes kamraters vardag.

Den miljö människan föds in i och växer upp i formar personen på olika sätt. Aminas föräldrars kulturella miljö har format henne till den personen hon är idag. Hwang & Nilsson menar att det avgörande i arv och miljö är samspelet dess emellan (Hwang & Nilsson 2011, s. 24-25). Det kan jag se på Amina och även de andra eleverna jag arbetar med. Kulturen har format och haft en stor påverkan på Amina, samt de övriga eleverna, och det kommer de att bära med sig livet ut.

Normer

Det finns massor av normer. Det finns exempelvis normer för hur vi ska bete oss mot varandra, hur vi pratar med varandra, hur vi klär oss och hur vi hälsar på varandra. När en norm avviker kan de ofta bli väldigt tydliga. Ett exempel på det kan vara någon som inte accepterar homosexualitet eller en person som säger att kvinnor är en bättre förälder än män. En samling normer bildar tillsammans en kultur

Aminas familj har sina normer och de normerna blir i sin tur en del av deras kultur. Jag upplever att många normer och regler kan vara knepiga att veta hur jag ska förhålla mig till. På mitt arbete händer det till och från att jag ifrågasätter det jag ska göra om konsekvensen av att det rätta beslutet drabbar barnet på ett negativt sätt. Dessa situationer är väldigt svåra. Ett exempel på det är en flicka på fritidshemmet där jag arbetade för några år sedan med en annan kultur. Hon fick inte dansa och inte lyssna på popmusik av sina föräldrar. Deras kultur sa så. Men hon ville så gärna prova vår aktivitet Wii/ just dance. Vi lät flickan dansa. Jag och min kollega passande korridoren ifall hennes pappa skulle komma, och så gjorde vi tecken till varandra ifall föräldrarna skulle komma. Flickan älskade att dansa. Vi lät henne dansa flera

gångar i veckan. Hade vi berättat det här för föräldrarna hade hon fått en konsekvens för det hemma. Gjorde vi rätt eller fel? Är det min plikt att vara ärlig mot föräldrarna?

En norm som att stanna vid rött ljus är enkel. I simhallen är det min plikt att arbeta utifrån styrdokumentet och inte vad jag tycker är rätt eller fel. I skolans styrdokument står det att vi ska acceptera alla, respektera traditioner och att vi inte ska skilja på pojkar och flickor. Situationen i simhallen fick verkligen igång mina tankar. Jag vill inte vara medhjälpare till att få ett barn att må så här dåligt som Amina mådde i badhuset. Självklart ska styrdokumentet följas men inte på bekostnad av att en elev mår dåligt.

Föräldraperspektivet

Hur ska vi som arbetar i skolan kunna nå alla föräldrar som har en annan kultur? Det är viktigt att vi pedagoger är medvetna om att förutfattade meningar försvårar och hämmar samarbete med föräldrar (Lahdenperä & Lorentz 2010, s.65). Jag håller med Lahdenperä & Lorentz att ju mer kunskap vi pedagoger besitter om kulturer, traditioner, religioner och även om hur vi på skilda sätt ser på uppfostran och undervisning desto lättare blir arbetet. Visar vi pedagoger en nyfikenhet på den andras synsätt sänder det positiva signaler till vårdnadshavarna och det gör det enklare för att få en förståelse för varandras arbete.

Under ett föräldramöte träffas ofta de mest betydelsefulla vuxna i elevens liv. Vid ett sådant tillfälle är det av stor vikt att vi visar respekt, en nyfikenhet och förståelse för varandras kulturer. Finns ett sådant bra samarbete som jag innan har beskrivit, skulle kanske min situation i simhallen ha gått helt annorlunda. Då kanske jag hade hunnit informera de övriga eleverna om de kulturella olikheterna som uppstod, och i det här fallet Aminas som simmade i heltäckande kläder. Ibland vid t.ex. livräddning simmar eleverna med kläder. Det hade varit ett bra exempel att prata med eleverna om.

I boken *Möten i mångfaldens skola* (Lahdenperä & Lorentz 2010, s.69) beskriver författarna ett nytt sätt att organisera föräldramöten på. Tydlighet och struktur är som alltid viktigt och det är viktigt att personalen har kommit överens om vem som gör vad. Rollerna ska vara tydliga. Pedagoger och föräldrar blir tilldelade grupper där ämnen som pedagogerna bestämt i förväg diskuteras. Tolkar finns givetvis på plats. Tanken är att föräldrarnas åsikter som är väldigt viktiga kommer fram och kan diskuteras. Så småningom redovisar grupperna det de

kommit fram till inför alla, och då kan de föräldrar som önska delta i diskussionerna. Jag ser det som ett bra sätt att visa föräldrarna att vi pedagoger intresserar oss för föräldrarnas åsikter och värderingar. Det här gör i sin tur att vi pedagoger kanske skulle lära känna föräldrarna på ett annat sätt. I boken skriver författarna att det är bra att börja med fikar på ett föräldramöte så att samtliga hinner komma. På den skolan jag arbetar på har man sedan många år tagit bort fikar. Antagligen på grund av arbetet som tillkommer plus att skolan där jag arbetar är en sockerfri skola. Jag tror ändå att ta en fika tillsammans innan kan vara ett bra sätt att bryta isen.

Avslutande reflektion

Mitt arbete kring den här essän om kulturmöten börjar nu nå sitt slut. Det har varit ett spännande arbete som verkligen fått igång mina tankar. Det har uppstått tankar som jag inte hade innan. Jag kände mig rätt kritisk i början av mitt arbete. Mest arg för den situationen Amina hamnade i på grund av sina föräldrars värderingar. Men har under arbetets gång insett hur viktigt det faktiskt är att ha en bra kontakt med föräldrarna. I det här fallet är jag övertygad om att situationen hade slutat annorlunda om föräldrarna hade pratat med mig innan. Då hade jag varit förberedd och jag hade i god tid kunnat förbereda Aminas klasskamrater och även Amina själv. Tyvärr är det många gånger svårt att kommunicera på grund av språket, ibland tolkar eleverna. Det är inte alltid det bästa, men ibland det enda alternativet när snabb information behöver förmedlas.

Under essäns gång har jag insett att i Aminas värld har ett logiskt tänkande inträtt. Hon har fyllt nio och enligt utvecklingspsykologin har hon börjat förstå mer, vilket gör att hon tydligare har börjat ifrågasätta saker.

Genom mitt arbete med uppsatsen upplever jag, att jag har vidgat min syn och min förståelse för situationer som kan uppkomma på min arbetsplats där kulturer krockar. Jag kommer att möta många situationer i framtiden där kulturen krockar, men jag tänker att med en bra relation och kommunikation till eleverna kommer jag att kunna möta det på ett proffsigt sätt utifrån vad som förväntas av mig i min yrkesroll som lärare mot fritidshem.

I den aktuella situationen som uppstod använde jag mig av min fronesis. Jag använde mig av min personliga kunskap i en handlingssituation. Alla mina år inom skolans värld har gett mig

en enorm erfarenhet. Ändå ställs jag ibland i svåra situationer där jag ibland inte riktigt vet hur jag ska göra. Men oftast avgör min personliga kunskap det i kombination med min praktiska klokhet.

Min frågeställning i den här essän var, hur gör jag för att motverka könsskillnader i mitt arbete när föräldrars värderingar ibland har börjat påverka mitt arbetssätt, och hur kan jag på bästa sätt bemöta elever med olika kulturer?

Svaret på hur jag på bästa sätt kan bemöta elever med olika kulturer är tänker jag, att fortsätta som jag hela tiden har gjort. Genom att arbeta med teman kring kulturer, lyssna, respektera och samtala kring olikheterna. Även att uppmärksamma olikheterna i barngruppen t.ex. i den dagliga samlingen. Kunskap om varandras olikheter ger insikt och respekt.

Den i mina ögon svåraste frågeställningen, hur jag bemöter situationer där föräldrarnas värderingar har börjat påverka mitt arbetssätt är svårare att besvara. Jag känner mig fortfarande klämd mellan uppdragen. Hur ska jag ha en möjlighet att motverka könsskillnader och samtidigt respektera och värdera elevers olika traditionella kulturer. Om jag skulle gå in och tvinga en elev att duscha med andra elever när hon inte får för att hens kultur säger så, vore att kränka eleven. Vid sådana tillfällen känner jag att det är ett måste att försöka hitta en lösning som gynnar eleven.

Genom mitt skrivande av den här essän, har jag hunnit reflektera kring mitt beteende, huruvida jag gjorde rätt eller inte. Genom att jag på skolan har fått höra mina klasskamraters reflektion om min berättelse, har jag tvingats att lyssna på min berättelse utifrån deras perspektiv. Det har gjort att det blev lättare för mig att fördjupa mig i mitt dilemma. Så här i efterhand tycker jag att jag agerade rätt. Jag var lugn och sansad och tycker efter mitt reflekterande av dilemman att jag under omständigheterna handlade rätt.

Litteraturlista

Göran, Ahrne & Peter, Svensson (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber AB.

Berglund, Jenny & Gunner, Gunilla (2011). *Barn i religionernas värld*. Stockholm: Författarna och Liber AB.

Dahlin, Bo (2004). *Om undran inför livet*. Lund: Studentlitteratur.

Fjällhed, Anders & Jensen, Mikael (2013). *Barns livsvillkor i möte med skola och fritidshem*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lahdenperä, Pirjo (2004). *Interkulturell pedagogik i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (2010). *Möten i mångfaldens skola, interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur AB.

Haglund, Liza (2014). *Att tänka noga*. Stockholm: Raben & Sjögren.

Hammarén Maria (2010). *Skriva – en metod för reflektion*. Santérus Förlag.

Hartman, Sven & Torstenson-Ed, Tullie (1986). *Barns tankar om livet*. Stockholm: Natur & Kultur.

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2014). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur & Kultur.

Nilsson, Christian (2009). *Fronesis och det mänskliga i tillvaron. En läsning av Bok VI i Aristoteles Nikomachiska etik*. Bornemark, Jonna & Svenaeus, Fredrik (red): "Vad är praktisk kunskap?" Huddinge: Södertörns Högskola..

Nordberg, Marie (2010). *Maskulinitet på schemat*. Stockholm: Författarna och Liber AB.

Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm.

Thomassen, Magdalena (2006). *Vetenskap, kunskap och praxis Introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB:

Elektroniska länkar

<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#short> (2017-04-12)